

Projekt pn. „Ochrona muraw kserotermicznych w polsko-niemieckim obszarze przygranicznym”

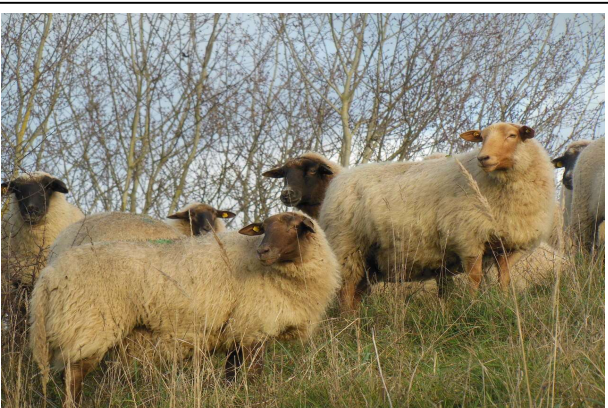
Minął już rok od kiedy **Federacja Zielonych „GAJA”** rozpoczęła realizację kolejnego projektu prośrodowiskowego w województwie zachodniopomorskim. Wspólnie z niemieckimi partnerami: **Powiatem Vorpommern-Greifswald** oraz **Stowarzyszeniem utrzymania krajobrazu Uckermark-Schorfheide e.V.** prowadzona jest ochrona jednego z cenniejszych siedlisk przyrodniczych jakim są **murawy kserotermiczne**, czyli ciepłolubne zbiorowiska trawiaste o charakterze stepowym.

Główny zasięg występowania muraw obejmuje strefę kontynentalną położoną w południowej i południowo-wschodniej Europie. W naszym kraju murawy mają postać zubożałych i zniekształconych fragmentów stepów na terenie Wyżyny Lubelskiej, Krakowskiej, Kielecko-Sandomierskiej, na Śląsku, w Niecce Nidziańskiej oraz na stromych zboczach w dolinie dolnej Wisły, Odry i Warty. Tuż po ostatnim

złodowaceniu gatunki kserotermiczne porastały znacznie większe przestrzenie. Późniejsze zmiany klimatyczne i działalność człowieka spowodowały zepchnięcie siedlisk kserotermicznych na najbardziej ekstremalne siedliska – strome osypujące się skarpy, zbocza dolin rzecznych, wychodnie skalne itp. Z czasem murawy, mało przydatne gospodarczo, stały się miejscem wypasu zwierząt gospodarskich, głównie owiec i kóz. W ten sposób zysały półnaturalny charakter kształtowany wielowiekową gospodarką człowieka. Obecnie są to nieużytki, często o bogatej i zróżnicowanej florze, a przede wszystkim miejsca występowania wielu rzadkich i reliktowych gatunków roślin. Spośród gatunków znajdujących się w Czerwonej Księdze Roślin na uwagę zasługują m.in. trawy – ostnica powabna, Jana, włosowata, gatunki barwnie wzbogacające murawę jak pajęcznica liliowata, szafirek miękkolistny, storczyk purpurowy czy dziurawiec wytworny. Są to siedliska ważne także dla populacji gatunków cennych w całej Unii Europejskiej (gatunki z załącznika II tzw. Dyrektywy Siedliskowej).

Skarpa z kwitnącą murawą kserotermiczną w rezerwacie „Stary Przylep”

Wypas owiec w obszarze przygranicznym

Murawy kserotermiczne nie są w stanie przetrwać bez umiarkowanej ingerencji człowieka. Zaprzestanie użytkowania skutkuje, w drodze sukcesji naturalnej, zarastaniem ich powierzchni krzewami i drzewami oraz zanikiem stanowisk cennych gatunków roślin. Tylko ochrona czynna jest szansą dla zachowania tego siedliska. W ramach projektu w wybranych lokalizacjach w województwie zachodniopomorskim (park krajobrazowo-naturalistyczny „Dolina Miłości”, rezerwaty przyrody „Stary Przylep” i „Brodogóry”, obszar Natura 2000 Wzgórza Moryńskie PLH320055, obszary przygraniczne Pargowo i Barnisław) oraz na obszarze Brandenburgii i Meklemburgii-Pomorza Przedniego (obszary Natura 2000 "Schwarzer Tanger", "Müllerberge", "Stettiner Berge", stara żwirownia Wollin, obszar chronionego krajobrazu Radewitzer Heide, okolice Nadrensee,

Büssow, Neuhof, Ladenthin i Pomellen) wykonane zostało usuwanie krzewów i podrostów drzew, koszenie oraz kwaterowy wypas owiec. Żadne z powyższych działań nie należało do łatwych – teren zabiegów w przeważającej części stanowiły skarpy o nachyleniu dochodzącym do 60°, do połowy gruntów nie było możliwości bezpośredniego dojazdu, a w sąsiedztwie występowały grunty orne. Ponadto, ich realizację utrudniły obostrzenia związane z rozwojem pandemii wirusa SARS-CoV-2 oraz z rozprzestrzenieniem się wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF) w obszarze przygranicznym. Zabiegi koszenia wraz z usuwaniem krzewów i podrostów drzew wykonywane były ręcznie bez wykorzystania ciężkiego sprzętu. Cała powstała biomasa wymagała zgrabienia i wyniesienia poza obszar muraw. Zorganizowanie wypasu owiec wiązało się także z licznymi utrudnieniami. Według przepisów prawnych nie istnieje coś takiego jak "wypas transgraniczny". Kwatery wypasu musiały być osobno stawiane oraz rejestrowane po stronie polskiej i po stronie niemieckiej, a sama procedura rejestracji bardzo różniła się po obu stronach granicy. Mimo tych utrudnień już

teraz widać pierwsze efekty wykonanych działań ochronnych w postaci częściowej eliminacji zakrzaczeń oraz redukcji wojłoku roślinności zalegającego na niektórych stanowiskach.

Na bieżąco prowadzony jest także monitoring siedliska opracowany na podstawie wspólnej metodyki polsko-niemieckiej, którego wyniki opublikowane zostaną w 2022 r. pod koniec realizacji projektu.

Tak wyglądał obszar murawy kserotermicznej w parku naturalistyczno-krajobrazowym „Dolina Miłości” przed

..... a tak wygląda po tegorocznych zabiegach

Kolejnym działaniem w projekcie była jego promocja obejmująca wystąpienie przedstawicieli Federacji Zielonych „GAJA” podczas tegorocznej październikowej „Nocy Bibliotek” w Szkole Podstawowej Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Marii Dąbrowskiej w Gryfinie, podjęcie współpracy z Transgranicznym Ośrodkiem Edukacji Ekologicznej w Zalesiu oraz zamieszczanie na bieżąco wszelkich informacji o postępach działań projektowych na stronie internetowej www.gajanet.pl.

Niestety z uwagi na obostrzenia związane z rozwojem pandemii COVID-19 byliśmy zmuszeni do odwołania wizyty studyjnej. Wydarzenie to miało posłużyć zacieśnieniu współpracy pomiędzy podmiotami zajmującymi się ochroną przyrody po obu stronach granicy oraz terenowej wymianie doświadczeń w zakresie pielęgnacji muraw kserotermicznych.

Wszelkie dodatkowe informacje o projekcie pn. „Ochrona muraw kserotermicznych w polsko-niemieckim obszarze przygranicznym” znajdą Państwo na naszej stronie internetowej: www.gajanet.pl w dwujęzycznej zakładce dedykowanej projektowi.

Finansowanie projektu w 85% zapewnione zostało przez **Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Programu Współpracy Interreg V A Meklemburgia-Pomorze Przednie/Brandenburgia/Polska** oraz jako zadanie publiczne jest także współfinansowane ze środków otrzymanych z **budżetu Województwa Zachodniopomorskiego**.

(tekst i zdjęcia: M. Wilhelm i A. Raclawska)

Partnerzy projektu:

FEDERACJA
ZIELONYCH
GAJA
istniejemy od 1993 roku

